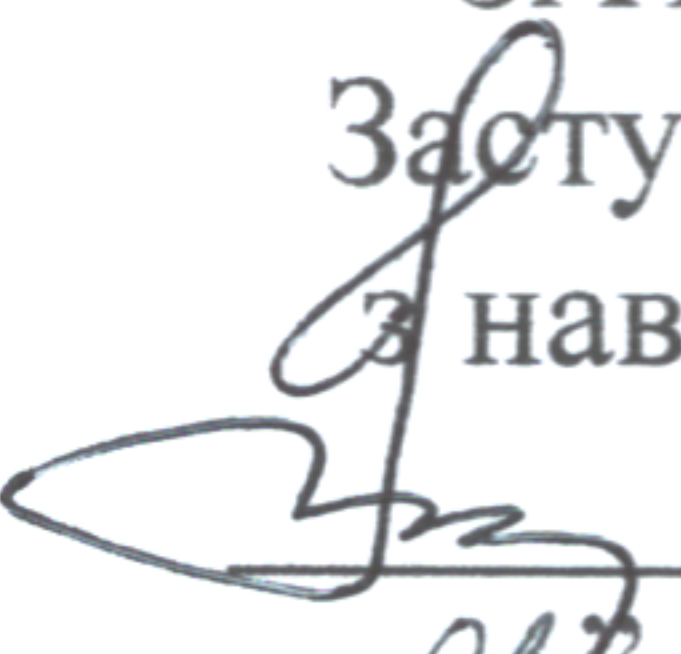

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВІДОКРЕМЛЕНИЙ СТРУКТУРНИЙ ПІДРОЗДІЛ «УМАНСЬКИЙ
ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ ТЕХНОЛОГІЙ ТА БІЗНЕСУ УМАНСЬКОГО
НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ САДІВНИЦТВА»
Циклова комісія обліково – фінансових та економічних дисциплін

ЗАТВЕРДЖУЮ”
Заступник директора
з навчальної роботи
 Н. П. Николюк
„01” 09 2023 року

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА
Бюджетні системи

Галузь знань	<i>07 «Управління та адміністрування»</i>
Спеціальність	<i>072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»</i>
Освітньо – професійна програма	<i>«Фінанси, банківська справа та страхування»</i>
Освітньо-кваліфікаційний рівень	Фаховий молодший бакалавр

Розробник - Демченко Олександр Володимирович, кандидат економічних наук, викладач вищої кваліфікаційної категорії ВСП «Уманський фаховий коледж технологій та бізнесу УНУС»

Програма затверджена на засіданні циклової комісії обліково-фінансових та економічних дисциплін.

Протокол № 1 від 1 вересня 2023 року.

Голова циклової комісії Ю.Мельник

Вступ

Державні фінанси є основою економічного життя держави і зростання матеріального добробуту населення. Переважна більшість державних фінансових ресурсів зосереджується в бюджетах різних рівнів, які створюють бюджетну систему держави. Бюджет — важливий інструмент впливу на розвиток економіки і соціальної сфери. За його допомогою держава, здійснюючи розподіл і перерозподіл валового внутрішнього продукту, може змінювати структуру виробництва, впливати на результати господарювання, здійснювати соціальні перетворення. В умовах переходу до ринку бюджет є основним інструментом регулювання соціально-економічних процесів.

Метою викладання дисципліни “Бюджетна система” є формування у майбутніх фахівців з фінансів спеціальних теоретичних знань щодо функціонування бюджетної системи України, сутності бюджетних відносин і характеру їх впливу на суспільство для забезпечення ефективного управління бюджетом і фінансовою діяльністю держави в цілому.

Завдання вивчення дисципліни “Бюджетна система”:

- усвідомити економічну природу, сутність, призначення і роль бюджету; особливості його функціонування у демократичному суспільстві;
- опанувати засади бюджетного устрою і принципи побудови бюджетної системи;
- здобути теоретичні і практичні знання щодо методів і джерел формування доходів бюджету та напрямів і форм фінансування видатків;
- усвідомити сутність і завдання бюджетної політики як важливої сфери діяльності держави;
- опанувати етапи бюджетного процесу, основи бюджетного планування і прогнозування;
- ознайомитися з методикою визначення обсягів бюджетних видатків, які забезпечують реалізацію функцій держави;
- сформувати знання з питань державного кредиту та управління державним боргом;
- опанувати механізм організації виконання бюджетів;
- набути практичних навичок здійснення розрахунків і аналізу статистичних даних, пов'язаних з бюджетом.

Інтегральна компетентність. Здатність вирішувати типові спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузі фінансів, банківської справи та страхування або у процесі навчання, що вимагає застосування положень і методів фінансової науки, та може характеризуватися певною невизначеністю умов; нести відповідальність за результати своєї діяльності; здійснювати контроль інших осіб у визначених ситуаціях.

Загальні компетентності:

ЗК 5. Знання і розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК 6. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 8. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

Спеціальні компетентності:

СК 1. Здатність використовувати теоретичний і методичний інструментарій фінансової, економічної, математичної, статистичної, правової та інших наук для розв'язання складних завдань у сфері фінансів, банківської справи та страхування.

СК 3. Розуміння особливостей функціонування сучасної національної і світової фінансових систем та їх структури.

СК 4. Розуміння принципів організації фінансових відносин.

СК 6. Здатність складати й аналізувати фінансову звітність.

СК 7. Здатність самостійно виконувати складні завдання у сфері фінансів, банківської справи та страхування.

СК 9. Здатність виконувати контрольні функції у сфері фінансів, банківської справи та страхування.

СК 10. Здатність здійснювати ефективні комунікації між фахівцями і користувачами послуг у сфері фінансів, банківської справи та страхування.

СК 11. Здатність підтримувати належний рівень знань та постійно підвищувати рівень професійної підготовки у сфері фінансів, банківської справи та страхування.

Результати навчання:

РН 03. Знати економічні категорії, закони, причинно-наслідкові та функціональні зв'язки, що існують між фінансовими процесами та економічними явищами.

РН 04. Знати і розуміти теоретичні основи та принципи фінансової науки, особливості функціонування фінансових систем.

РН 06. Застосовувати набуті теоретичні знання у практичній діяльності для розв'язання професійних завдань.

РН 08. Здійснювати пошук, відбір та опрацювання інформації з різних джерел у процесі професійної діяльності.

РН 09. Вміти розв'язувати складні задачі у спеціалізованих сферах професійної діяльності.

РН 10. Застосовувати принципи, методи і процедури бухгалтерського обліку у сфері фінансів, банківської справи та страхування.

РН 11. Формувати й аналізувати форми фінансової звітності та правильно інтерпретувати отриману інформацію.

РН 12. Володіти методичним інструментарієм здійснення базових контрольних функцій у сфері фінансів, банківської справи та страхування.

РН 13. Використовувати професійну аргументацію для донесення інформації до фахівців і користувачів послуг у сфері фінансів, банківської справи та страхування для досягнення спільної мети.

РН 14. Застосовувати інновації у сфері фінансів, банківської справи та страхування.

РН 15. Виявляти навички самостійної роботи та роботи в команді, демонструвати гнучке мислення, відкритість до нових знань.

Тема 1. ЗАСАДИ БЮДЖЕТНОГО УСТРОЮ

Сутність бюджету. Ознаки бюджету як економічної категорії. Функції бюджету. Становлення і розвиток бюджетної системи України.

Вплив бюджету на соціально-економічні процеси. Фактори впливу на бюджети.

Бюджетна політика як важлива сфера діяльності держави. Завдання бюджетної політики. Напрями бюджетної політики на сучасному етапі.

Тема 2. СКЛАД І СТРУКТУРА БЮДЖЕТНОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Законодавча і нормативна база функціонування бюджетної системи України. Бюджетний кодекс України.

Бюджетна система України та її структура. Зведений бюджет України. Принципи побудови бюджетної системи України.

Бюджетний устрій. Автономність бюджетів як передумова ефективної діяльності місцевого самоврядування.

Тема 3. СКЛАД І СТРУКТУРА ДОХОДІВ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ

Склад та характеристика доходів бюджетів. Бюджетна класифікація. Джерела доходів. Методи формування доходів бюджету.

Державні позики. Емісійний дохід держави.

Податкова система та її роль у формуванні доходів бюджетів.

Податкові надходження. Неподаткові надходження. Доходи від операцій з капіталом. Офіційні трансферти. Збори і надходження до державних цільових фондів.

Склад і структура доходів місцевих бюджетів.

Тема 4. СКЛАД І СТРУКТУРА ВИДАТКІВ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ

Видатки бюджетів у фінансовому забезпеченні потреб економічного і соціального розвитку.

Склад і характеристика видатків державного бюджету України.

Економічна класифікація видатків.

Склад поточних і капітальних видатків бюджету. Класифікація видатків бюджету за суспільним призначенням.

Сутність видатків місцевих бюджетів. Склад і окремі напрямки видатків.

Тема 5. ФІНАНСУВАННЯ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ

Форми бюджетного фінансування. Кошторисне фінансування. Державні інвестиції. Державні трансферти.

Порядок дотацій збиткових підприємств. Відомча система фінансування та фінансування інвестиційних проектів.

Завдання, засади та методологічні основи прямого державного фінансування економіки.

Тема 6. ОБСЛУГОВУВАННЯ БОРГОВИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ

Дефіцит бюджету: причини його виникнення і способи покриття дефіциту бюджету. Профіцит бюджету. Бюджет розвитку. Показники, які характеризують дефіцит бюджету. Джерела покриття дефіциту державного бюджету в Україні.

Державний борг. Класифікація державного боргу. Методи управління державного боргу.

Роль і місце державного кредиту. Державний кредит і державна позика: спільне і відмінне. Суб'єкти державного кредиту. Чинники державного кредиту. Види цінних паперів з державних позик.

Економічна і політична залежність країни як наслідки неплатоспроможності держави.

Тема 7. ДОХОДИ І ВИДАТКИ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ УКРАЇНИ

Місцеві бюджети, їх призначення і роль у бюджетній системі. Частка місцевих бюджетів у доходах і видатках зведеного бюджету України.

Економічна сутність місцевих бюджетів. Структура доходів місцевих бюджетів. Місцеві податки і збори. Доходи бюджетів місцевого самоврядування, що враховуються і не враховуються при визначення обсягів між бюджетних трансфертів.

Економічна сутність видатків місцевих бюджетів. Структура видатків місцевих бюджетів.

Тема 8. БЮДЖЕТИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Місцеві бюджети як основа місцевого самоврядування.

Місцеве самоврядування зарубіжних країн.

Бюджети місцевого самоврядування. Місцеві фінансові органи.

Бюджет розвитку місцевих бюджетів. Збалансування бюджетів місцевого самоврядування.

Тема 9. МІЖБЮДЖЕТНІ ВЗАЄМОВІДНОСИНИ

Механізм реалізації міжбюджетних відносин. Моделі і форми міжбюджетних відносин. Напрямки, рівні та види міжбюджетних відносин.

Субсидії, дотації, субвенції. Вилучення коштів як форма взаємовідносин між бюджетами. Взаємні розрахунки між бюджетами різних рівнів. Бюджетні позички, їх причини і погашення. Резервний фонд бюджету.

Засади розмежування видатків між бюджетами. Територіальний та відомчий підходи до розподілу видатків.

Мета, принципи і методи розподілу доходів між бюджетами. Закріплені і регулюючі доходи, мета їх становлення.

Тема 10. БЮДЖЕТНЕ ПЛАНУВАННЯ І КОНТРОЛЬ

Організаційні основи бюджетного процесу. Порядок складання, розгляду і затвердження державного бюджету. Порядок складання, розгляду і затвердження місцевого бюджету.

Зміст, принципи, завдання місцевого планування. Програмно - цільове планування бюджету. Бюджетне прогнозування, його основні методи.

Організація виконання бюджетів. Казначейська система виконання державного бюджету. Казначейське обслуговування місцевих бюджетів. Звітність про виконання бюджетів.

Контроль за дотриманням місцевого законодавства.

13. Рекомендована література

1. Україна. Верховна Рада України. Про основні напрями бюджетної політики на поточний рік (Бюджетна резолюція): Постанова. – [Електронний ресурс] //Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>.

2. Україна. Закон. Про Державний бюджет України на поточний рік. – [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>.

3. Україна. Закон. Про місцеве самоврядування в Україні: від 21 травня 1997 р. № 280-97-ВР // Закони України. – К., 1997. – Т. 12. – С. 180-229.

4. Україна. Закон. Про освіту: від 23.05.1991р. № 1060-XII. – [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>.

5. Україна. Закон. Про державну службу: від 16.12.1992р. № 3723-XII. – [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>.

6. Україна. Закон. Про службу в органах місцевого самоврядування: від 07.06.2001р. № 2493-III. – [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>. пр 232

7. Україна. Закон. Про музеї та музейну справу: від 29.06.1995р. №249/95–ВР. – [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>.

8. Україна. Закон. Про бібліотеки і бібліотечну справу: від 27.01.1995р. № 32/95–ВР. – [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>.

9. Україна. Закон. Про дипломатичну службу: від 20.09.2001р. № 2728-III. – [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>.

10. Україна. Закон. Про статус народного депутата України: від 17.11.1992р. № 2790-XII– ВР. – [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>.

11. Україна. Закон. Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей: від 20.12.1991р. № 2011-XII– ВР. – [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>.

12. Україна. Закон. Про театри і театральну справу: від 31.05.2005р. №2605-IV. – [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>.

13. Україна. Закон. Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування: від 08.07.2010р. № 2462-VI. – [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>.

14. Україна. Закон. Про державну допомогу сім'ям з дітьми від 04.07.2002р. № 49-IV. – [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>.

15. Україна. Кабінет Міністрів. Порядок складання, розгляду, затвердження та основні вимоги до виконання кошторисів бюджетних установ: Постанова від 28 лютого 2002 року № 228. – [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>.

16. Україна. Кабінет Міністрів. Про оплату праці та щомісячне грошове утримання суддів: Постанова від 03 вересня 2005 року № 865. – [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>.

17. Україна. Кабінет Міністрів. Про затвердження Порядку виплати доплати за вислугу років працівникам державних і комунальних бібліотек: Постанова від 22 січня 2005 року № 84. – [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>.

18. Україна. Кабінет Міністрів. Про реалізацію окремих положень частини другої статті 28 Закону України «Про музеї та музейну справу»: Постанова від 22 січня 2005 року № 82. – [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>.

19. Україна. Кабінет Міністрів. Про упорядкування структури та умов оплати праці працівників органів виконавчої влади, органів прокуратури, судів та інших органів: Постанова від 09 березня 2006 року № 268. – [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>.

20. Алексєєв І.В. Бюджетна система: навч. посібник / І.В. Алексєєв, Н.Б. Ярошевич, А.М. Чушак-Голобородько. – К.: Хай-Тек Прес, 2007. – 376 с.

21. Благун І.Г. Бюджетний менеджмент: навч. посібник / І.Г. Благун, Р.М. Воронко, М.Л. Бучкович. – Львів: «Магнолія – 2006», 2007. – 244 с.

22. Благун І.Г. Фінанси: навч. посібник / І.Г. Благун, Р.С. Сорока, І.В. Єлейко. – Львів: «Магнолія – 2006», 2007. – 314 с.

23. Бюджетна система України та євросоюзу: монографія / [С.О. Булгакова, О.І. Барановський, Г.В. Кучер та ін.] – К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2010. – 409 с.

24. Бюджетна система України: навч. посібник / [С.І. Юрій, Й.М. Бескид, В.Г. Дем'янишин та ін.] – К.: НІОС, 2000. – 400 с.

25. Бюджетна система України: навч. посібник / [С.О. Булгакова, Л.І. Василенко, С.В. Єрмошенко, Ц.Г. Огонь, Т.О. Масленнікова, О.О. Чечуліна]; За ред. С.О. Булгакової. – К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2002. – 288 с.

26. Бюджетна система: навч. посібник / [К.М. Владимиров, Л.О. Абсава, Л.В. Владимірова, Т.К. Мінза]. – К.: Кондор, 2009. – 220 с.

27. Бюджетна система: навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисц. / [В.М. Опарін, В.І. Малько, С.Я. Кондратюк, Г.Б. Коломієць]. – К.: КНЕУ, 2002. – 336 с.

28. Бюджетна система. Вишкіл студії: Навч. посібник / [С.І. Юрій, Й.М. Бескид, В.Г. Дем'янишин та ін.]; за ред. С.І. Юрія та Й.М. Бескида. – К.: Тансон, 2002. – 256 с.

29. Бюджетний кодекс України від 2 1.06.2001 р. № 2542-III. – К.: Атіка, 2001. – 80с.

30. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 р. № 2456-VI. – К.: Атіка, 2010. – 128с.

31. Бюджетний кодекс України: закон, засади, коментарі / за ред. О.В. Турчинова і Ц.Г. Огня. – К.: Парламентське вид-во, 2002. – 320 с.

32. Бюджетний менеджмент: підручник / [В. Федосов, В. Опарін, Л. Сафонова та ін.]; за заг. ред. В. Федосова. – К.: КНЕУ, 2004. – 864 с.

33. Василик О.Д. Теорія фінансів: підручник / О.Д. Василик. – К.: НІОС, 2000. – 416 с.

34. Василик О.Д. Бюджетна система України: підручник / О.Д. Василик, К.В. Павлюк. – К.: Центр навчальної літератури, 2004. – 544 с.

35. Державні цільові програми та упорядкування програмного процесу в бюджетній сфері: монографія / [авт. кол.: Геєць В.М., Александрова В.П., Амоша О.І. та ін.]. – К.: Наукова думка, 2008. – 382 с.

36. Диверсифікація доходів місцевих бюджетів: монографія / [авт. кол.: І.О. Луніна, О.П. Кириленко, А.В. Лучка та ін.]. – К.: Експрес, 2010. – 320 с.

37. Загорський В.С. Бюджетна система: навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисц. / В.С. Загорський, І.Г. Благун, В.П. Медведєв. – Львів: видавництво Львівської комерційної академії, 2006. – 276 с.

38. Карлін М.І. Бюджетна система України: навч. посібник / М.І. Карлін. – К.: Знання, 2008. – 428 с.

39. Кириленко О.П. Місцеві бюджети України (історія, теорія, практика) / О.П. Кириленко. – К.: НІОС, 2000. – 384 с.

40. Конституція України. – К.: Юрид. література, 1996. – 50 с. 231

41. Кравченко В.І. Місцеві фінанси України: навч. посібник / В.І. Кравченко. – К.: Т-во «Знання», 1999. – 487 с.

42. Луніна І.О. Диверсифікація доходів місцевих бюджетів: монографія / [авт. кол.: І.О. Луніна, О.П. Кириленко, А.В. Лучка та ін.]. – К.: Експрес, 2010. – 320 с.

43. Лютий І.О. Державний кредит та боргова політика України: монографія / І.О. Лютий, Н.В. Зражевська, О.Д. Рожко. – К.: ЦУЛ. – 352 с.

44. Науково-практичний коментар Бюджетного кодексу України / за заг. ред. М.Я. Азарова. – К.: ЦУЛ, 2010. – 480 с.

45. Науково-практичний коментар до Бюджетного кодексу України / кол. авторів [заг. редакція, передмова Ф.О. Ярошенка]. – К.: Зовнішня торгівля; УДУФМТ, 2010. – 592 с.
46. Огонь Ц.Г. Доходи бюджету України: теорія та практика: Монографія / Ц.Г. Огонь. – К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2003. – 580 с.
47. Опарін В.М. Фінанси (Загальна теорія): навч. посібник / В.М. Опарін. – К.: КНЕУ, 2001. – 240 с.
48. Павлюк К.В. Бюджет і бюджетний процес в умовах транзитивної економіки України: монографія / К.В. Павлюк. – К.: НДФІ, 2006. – 584 с.
49. Пасічник Ю.В. Бюджетна система України та зарубіжних країн: навч. посібник / Ю.В. Пасічник. – К.: Знання – Прес, 2002. – 495 с.
50. Пасічник Ю.В. Бюджетна система України: навч. посібник / Ю.В. Пасічник. – К.: Знання-Прес, 2006. – 607 с.
51. Податкова система України: підручник / за ред. В.М.Федосова. – К.: Либідь, 1994. – 464 с.
52. Сафонова Л.Д. Бюджетний менеджмент: Навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисц. / Л.Д. Сафонова. – К.: КНЕУ, 2001. – 186 с.
53. Старостенко Г.Г. Бюджетна система: навч. посібник / Г.Г. Старостенко, Ю.В. Булгаков. – К.: ЦУЛ, 2006. – 240 с.
54. Сунцова О.О. Місцеві фінанси: навч. посібник / О.О. Синцова. – К.: Центр навчальної літератури, 2005. – 560 с.
55. <http://www.treasury.gov.ua> – сайт Державного казначейства України.
56. <http://www.kmu.gov.ua>. – сайт Кабінету Міністрів України.
57. <http://www.rada.gov.ua> – сайт Верховної Ради України.
58. <http://www.minfin.gov.ua> – сайт Міністерства фінансів України.
59. <http://www.sta.gov.ua> – сайт Державної податкової адміністрації України.
60. <http://www.rada.gov.ua> – сайт Державного комітету статистики України.

4. Форма підсумкового контролю успішності навчання

Контроль знань і умінь студентів з дисципліни здійснюється відповідно до системи організації освітнього процесу. Формою підсумкового контролю є залік.

5. Засоби діагностики успішності навчання

Для підсумкової діагностики успішності навчання використовується усний, письмовий, тестовий, графічний та програмований контроль, практична перевірка, а також методи самоконтролю і самооцінки.